

27.11.2025

124/06.01/2024

Etelä-Karjalan liiton maakuntahallitus

Jakelu: Lausunnonantajat

Etelä-Karjalan liiton lausuntopyyntö lausuntopalvelussa koskien
Etelä-Karjala-ohjelmaa 2026-2029 ja sen ympäristöselostusta

Maakuntaohjelmaluonnoksen nähtävillä olo ja saadut palautteet

Etelä-Karjalan liitto pyysi 25.9.2025 lausuntopalvelu.fi-sivustolla lausuntoa Etelä-Karjala-ohjelmasta ja sen ympäristöselostuksesta. Maakuntaohjelma liitteineen oli nähtävillä 25.9.-27.10.2025. Lausuntoinfo järjestettiin Teams-alustalla 6.10.2025. Lausuntoja saapui Lausuntopalveluun ja Etelä-Karjalan liiton kirjaamoon yhteensä 45 kpl, ja kaikki lausunnot on huomioitu jatkovalmistelussa.

Etelä-Karjalan maakuntahallitus käynnisti maakuntaohjelmavalmistelun 28.10.2024 ja päätti ohjelmaluonnoksen sekä sen ympäristöselostuksen nähtäville asettamisesta 22.9.2025. Maakuntaohjelmaa on muokattu saadun lausuntopalautteen perusteella. Maakuntahallitus käsittelee ohjelmaa uudelleen 8.12.2025. Etelä-Karjala-ohjelman hyväksymisestä päättää maakuntavaltuusto 22.12.2025. SOVA-ryhmä on maakuntaohjelmavalmistelun aikana kokoontunut neljä kertaa.

Palaute maakuntaohjelmaluonnoksesta

Lausunnon antajina oli kattavasti eri sidosryhmiä alueelta ja sen ulkopuolelta. Muiden alue- ja valtion viranomaisten ohella muun muassa etujärjestöjä, yhdistyksiä ja koulutusorganisaatioita. Tämä on tuottanut erilaisia näkemyksiä, joita lausunnonantajat ovat nostaneet esiin omista näkökulmistaan, omine täydennystoiveineen. Kokonaisuutena Etelä-Karjala-ohjelmaa on pidetty kattavana, selkeästi jäsennehtynä ja yhteensopivana maakunnan organisaatioiden omien strategioiden kanssa. Valmisteluprosessia on pidetty avoimena ja osallistavana. Erästä lausunnonantajaa lainaten on tehty ”monipuolista, uudistavaa ja omannäköistä työtä”. Useat sidosryhmät ilmoittivat sitoutuvansa ohjelman toimeenpanoon ja seurantaan. Ehdotusten mukaan ohjelman seurannan ja mittariston tulee olla ajantasaisia ja vastuutahojen selkeästi määriteltäviä, jotta tavoitteiden toteutumista voidaan arvioida ja ohjata vaikuttavasti.

Lausunnoista nousee esiin tarve kehittää Etelä-Karjalaa kokonaisvaltaisesti huomioiden sekä alueen elinvoima, väestökehitys, työllisyys ja investoinnit, turvallisuus, luonnon monimuotoisuus että asukkaiden hyvinvointi. Turvallisuuden ja huoltovarmuuden näkökulmasta on korostettu metsäteollisuuden ja sisävesikuljetusten roolia sekä vihreän siirtymän investointeja ja uusiutuvan energian edistämistä. Myös kulttuurin ja taiteen merkitys nousi annetuissa lausunnoissa vahvasti esiin sekä alueen identiteetin, hyvinvoinnin että henkisen kriisinkestävyyden ja huoltovarmuuden kannalta. Varovaista tarvetta nähtiin hahmotella avoimesti joitakin skenaarioita ja strategioita suhteessa itärajaan, mikäli tilanne rajasulun osalta merkittävällä tavalla muuttuu ohjelmakaudella.

Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen ja ilmastonmuutokseen sopeutuminen vaativat useiden lausunnonantajien mukaan konkreettisia toimia. Koko maakuntaa koskevan ilmastonmuutoksen

27.11.2025

124/06.01/2024

sopeutumisstrategian ohella toivottiin kunnille tukea ilmasto- ja ympäristöasioissa. Kiertotalouden ja uusiutuvien energiaratkaisujen kehittäminen nähdään keskeisenä osana maakunnan vihreää siirtymää ja huoltovarmuutta.

Ohjelmassa tulisi huomioida myös pienempien kuntien ja maaseutualueiden erityispiirteet sekä varmistaa alueellinen tasa-arvo kehittämisessä ja rahoituksessa. Elinkeinoelämän ja innovaatiotoiminnan kehittäminen, kuntien ja muiden toimijoiden yhteistyön vahvistaminen sekä hyvinvoinnin ja liikunnan edistäminen ovat keskeisiä teemoja. Infraan ja teknologiaan panostamisen ohella maakunnassa tulisi kehittää aktiivisesti työvoima- ja naisvaltaisia palvelu- ja hoiva-aloja.

Lausuntopalvelun lausuntopyyntörakenteessa mahdollistettiin myös ohjelmaluonnoksen eri kappaleisiin liittyvän palautteen anto. Saatuihin lausuntoihin sisältyi joitakin yksityiskohtaisia ehdotuksia lisättävistä kirjauksista tai luonnoksessa olleiden kirjausten korjaamisesta. Rahoituksen prosesseihin sekä saatavilla olevien rahoitusvälineiden kirjaamiseen ja hyödyntämiseen liittyen tuli joitakin täydennystoiveita. Yritysten tarpeiden kuuntelu, pilotointi- ja demonstraatiohankkeiden rahoitus sekä elinkeinoelämän ja tutkimuksen yhteistyö ovat keskeisiä kehittämiskohteita.

Älykkään erikoistumisen ja innovaatiostrategian nähdään olevan Etelä-Karjalan kehittämisen ytimessä, ja niiden painopisteet (puhtaat energiaratkaisut, bio- ja kiertotalous, kokonaisturvallisuus, digivoima) saivat lausunnonantajilta laajaa tukea. Korkeakoulujen ja yritysten yhteistyötä sekä yritysvaltoista TKI-toimintaa pidetään tärkeänä. Kulttuurisen ja luovan osaamisen integroiminen TKI-toiminnan painopisteisiin erityisesti palveluliiketoiminnassa, digitaalisuudessa ja vihreän siirtymän ratkaisujen kehittämisessä voisi tuoda maakunnalle uudenlaista edelläkävijyyttä. Ehdotuksissa nähtiin muun muassa liikunta- ja hyvinvointialan TKI-toiminta sekä kulttuuriperinnön ja -ympäristön rooli mahdollisiksi osiksi älykästä erikoistumista.

Etelä-Karjalan liiton vastine

Etelä-Karjala-ohjelma on aluekehittämisen yleispiirteinen ja tiivistetty suunnitteludokumentti maakunnan kehittämisen tavoitteista ja toimeenpanosta. Lausuntopalautetta on arvioitu siltä kannalta, tuottaako se merkittävää muutosta tai lisäarvoa olemassa olevalle sisällölle dokumentin luonne huomioiden.

Lausuntopalaute oli sisällöltään rakentavaa, mutta sisälsi myös sellaisia yksityiskohtaisia ehdotuksia, joita pidetään sopivampina huomioida ohjelman toimeenpanovaiheessa sekä muissa viranomaisyhteyksissä. Olennaisia puutteita ohjelmassa ei lausuntopalautteen perusteella ole, osoitetut virheet on korjattu ja joitakin täydentäviä kirjauksia tai täsmennyksiä on tehty.

Yksityiskohtana mainittakoon, että ohjelmaluonnoksessa oli kuvattu, että jokaiseen strategiseen valintaan sisältyy kärkihanke, ajankohtainen kehittämiskokonaisuus, jonka etenemistä resursoidaan ja seurataan ohjelmakauden aikana. Termi kärkihanke on muutettu *kärkiteemaksi* kautta linjan, jotta ei synny käsitystä, että kyseessä olisi esimerkiksi liiton taholta jokin iso yksittäinen hanke vaan nimenomaan laajempi kehittämiskokonaisuus.

Etelä-Karjala-ohjelman valmistelijoiden näkökulmasta reilun vuoden kestänyt, vaiheikas maakuntaohjelman valmisteluprosessi näyttää moninaisten osallistumisten ja saatujen

27.11.2025

124/06.01/2024

palautteiden valossa onnistuneen. Toivomme, että ohjelmakaudella 2026–2029 alueen toimijat ottavat samanlaisella kiinnostuksella ja sitoutuneisuudella Etelä-Karjala-ohjelman sisällöt omakseen ja vaikuttavaan toteutukseen.

Palaute ohjelman ympäristöselostuksesta

Etelä-Karjalan maakuntaohjelman 2026–2029 ympäristöselostuksen todettiin Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen antamassa lausunnossa täyttävän SOVA-lainsäädännön asettamat edellytykset. Ympäristövaikutusten arviointi on hyvin suunniteltu ja sen tarkkuustaso vastaa maakuntaohjelman tarkkuutta. Ympäristönäkökulmien painoarvo valinnoissa jää lausunnon mukaan hieman epäselväksi. Kuitenkin valittujen ympäristönäkökulmien nähdään ohjanneen merkittävästi maakuntaohjelman valmistelua, koska ohjelmassa esille tuodut kehittämisen tavoitteet linkittyivät vahvasti ympäristöön sekä Saimaan järviluonnon ja ihmisten hyvinvoinnin edistämiseen.

Annetuissa lausunnoissa ympäristöselostusta pidettiin yleisesti kattavana ja riittävänä. Arviointikehikko nähtiin toimivana. Kestävän kehityksen monipuolista huomioimista sekä arviointinäkökulmien liittämistä laajempaan YK:n kestävän kehityksen yhteyteen pidettiin hyvänä.

Lausunnoissa nostettiin esille useita teemoja, jotka ovat maakunnassamme ajankohtaisia. Mainintoja saivat muiden muassa vesistökuljetusten kehittäminen, kulttuurihyvinvointi, metsä- ja biotalouden aluetaloudellinen merkitys, kiviteollisuuden sivuvirrat, ympäristön ja liikunnan välinen vuorovaikutus ja luonnon monimuotoisuus. Teemoja toivottiin joko toteutettavan aktiivisesti tai käsiteltävän kattavammin tai kunnianhimoisemmin ympäristöselostuksessa ja Etelä-Karjala-ohjelmassa.

Ilmastomuutokseen sopeutuminen nostettiin useissa lausunnoissa ilmastomuutoksen hillinnän rinnalla ajankohtaiseksi tehtäväksi koko maakunnan tasolla. Luonnon monimuotoisuus nousi esille erityisesti vaikutusten arvioinnin yhteydessä. Lausunnoissa muistutettiin, että toimenpiteiden tulisi olla riittäviä pysäyttämään luontokato vuoteen 2030 mennessä, tunnistaen aktiivisten luonnon ja ekosysteemien tilaa parantavien toimien merkitys.

Kulttuuriympäristöön liittyen ehdotettiin muinaisjäännöksiin ja valtakunnallisesti arvokkaisiin arkeologisiin kohteisiin liittyviä täydennyksiä, koska valtakunnallisesti merkittävien inventointien sisältämät kohteet ja niiden edustamat teemat ovat maakunnan suunnittelun keskeisiä lähtökohtia.

Vaikutusten arviointitaulukkoa on lausunnoissa pidetty laadukkaana ja havainnollisena, ja kriittistä arviointia on kiitetty. Joissakin lausunnoissa kuitenkin tuotiin esille, että arvioitujen näkökulmien painotukset jäivät epäselviksi. Lisäksi toivottiin kunnianhimoisempia ja vaikutuksiltaan positiivisempia ympäristötavoitteita, kun nykyisessä arvioinnissa useiden toimenpiteiden vaikutukset ovat neutraaleja tai moninaisia. Arvioinnin alakohtia ehdotettiin täydennettäväksi esimerkiksi joukkoliikenteen saavutettavuudella, palveluilla, kallioperällä ja pohjavesillä.

Lausunnoissa toivottiin, että rahoitettavien hankkeiden valinnassa tulee korostaa ympäristöarvojen huomioimista sekä haittojen ehkäisyä ja lieventämistä. Myös Etelä-Karjala-ohjelman seurantaan panostaminen ja hyvin mittarien kehittäminen nähtiin tärkeänä. Lausunnoissa ehdotettiin ympäristönäkökulmaa sekä ilmastomuutoksen hillintää ja siihen sopeutumista ohjelman seurannan mittaristoon.

27.11.2025

124/06.01/2024

Etelä-Karjalan liiton vastine

Lausuntojen pohjalta on korjattu valmiin ympäristöselostuksen asiavirheet ja tehty joitakin pieniä täsmennyksiä. Muita palautteissa esitettyjä muokkauksipyyntöjä on huomioitu Etelä-Karjala-ohjelman sisällöissä.

Ohjelman yleispiirteisyyden takia toimialakohtainen ja yksityiskohtiin paneutuva vaikutusten arvioinnin kuvaaminen ei ole mahdollista. Useat ehdotetut täydennykset arviointinäkökulmiin sisältyvät nyt käytettyyn arviointikehikkoon.

Vaikutusten arviointi on toteutettu SOVA-lain mukaisesti arvioimalla Etelä-Karjala-ohjelman välittömiä ja välillisiä vaikutuksia niin Suomessa kuin rajojemme ulkopuolellakin. Arvioinnissa ei ole huomioitu muutosten suuruutta, kestoja tai voimakkuutta vaan on yksinkertaistaen ja varovaisuusperiaatetta noudattaen todettu vaikutukset joko neutraaleiksi, positiivisiksi tai moninaisiksi, sisältäen sekä negatiivisia että positiivisia vaikutuksia. Erityisesti luonnon monimuotoisuuteen ja ilmastoon kohdistuvat vaikutukset voivat olla moninaisia, ja esimerkiksi paikallinen heikennys voi aiheuttaa muualla tilanteen kohenemista.

Rahoitettavia hankkeita arvioidaan sekä hakijan että rahoittajan toimesta myös ympäristövaikutusten näkökulmasta. Alue- ja rakennepolitiikan rahoitukseen sekä useisiin muihin rahoitusohjelmiin sisältyy ehtoja, jotka eivät mahdollista ympäristölle selvästi haitallisten hankkeiden (do-no-significant-harm -periaate) rahoittamista, ja kestävyysasiat on huomioitu myös hankkeiden valintakriteereissä. Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) rahoitusta koskien 35 % ohjelmarahoituksesta on kohdennettava ilmastonmuutoksen hillintään ohjelman määrittäminen laskentaperiaattein.

SOVA-ryhmä on käsitellyt saatua lausuntopalautetta ja vastineluonnosta kokouksessaan 10.11.2025. Kun maakuntaohjelma ja ympäristöselostus on hyväksytty, ympäristöselostus toimitetaan SOVA-lain mukaisesti tiedoksi Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle.

Lisätiedot:

Anni Laihanen
Aluekehitysasiantuntija
puh: +358 40 483 5216
anni.laihanen@ekarjala.fi